

**Запознатост с
данъчни облекчения за дарения
октомври-ноември 2003 г.**

ALPHA RESEARCH Ltd.

1. Практики при даряване

1.1. Активност при даряване.

Резултатите, получени в национално представително проучване сред пълнолетните граждани в цялата страна, ясно показват, че анкетираните даряват главно тогава, когато имат директен контакт с нуждаещите се. Обикновено става дума за конкретен човек – 42% заявяват, че им се е случвало в последната година да дадат пари на просяк, а 30% - храна или дрехи. Други 17% са давали пари на частно лице, което се нуждае от помощ. Сравнително голяма (30%) е и групата на анкетираните, които са купували картичка на Българския Червен Кръст или друга благотворителна организация. В този случай отново става дума за благотворителност “на улицата”. Когато става дума за дарение, насочено към конкретна организация, респондентите демонстрират известна пасивност. Дванадесет процента са дарявали храни или пари в социални домове. Два пъти по-малко са били тези, които са дарили пари, труд или вещи на НПО или благотворителна организация.

Кое от следните неща Ви се е случвало да направите през последната година?	
Да дадете пари на просяк	42,1%
Да купите картичка на Червения кръст или друга благотворителна организация	30,9%
Да дадете храна или дрехи на просяк	30,1%
Да дарите пари на частно лице, което се нуждае от помощ	16,9%
Да дарите храни, дрехи или пари в социални домове	11,9%
Да направите дарение на улицата за лечение на непознат човек	11,0%
Да дарите пари, труд или вещи на благотворително дружество	5,7%
Да направите дарение в полза на политическа партия/движение	0,6%
Друго	1,1%

Над половината (54%) от анкетираните пълнолетни българи са имали контакт с нуждаещи се от дарение. Това са преимуществено хора от столицата и областните центрове – съответно 84% и 59%.

		Някой обръщал ли се е досега към Вас с молба за дарение?	
		Да	Не
Тип населено място	София	83,6%	16,4%
	Областен център	58,7%	41,3%
	Малък град	43,3%	56,7%
	Село	42,2%	57,8%

Независимо от населеното място, в което живеят хората, най-често с молба за помощ са се обръщали частни лица – общо 33% за цялата страна. Училища, болници, домове за сираци и други публични институции са се свързвали с малко над една пета от анкетираните. Това отново се е случвало най-често в големите градове и столицата. Един от всеки петима анкетиран в София е бил търсен от неправителствена организация с молба за съдействие. За страната делът на анкетираните, които са контактували с НПО по повод на дарения, е два пъти по-малък в областните центрове и над три пъти по-малък за малките градове и селата.

Открояват се три основни социални групи, които са били търсени най-често от лица или организации, имащи нужда от помощ. Тези групи са на служителите, частните собственици и анкетираните със свободни професии. Когато става дума за търсене помощ от страна на публични институции, към тези групи се присъединяват и земеделските стопани, като 75% от тях са били анкетиран в селата.

Кой се е обръщал досега към Вас с молба за дарение?					
		Частни лица	Представители на публични институции (училища, болници, домове за сираци)	Представители на неправителствени организации	Други
Социална група	Учащ	35,4%	27,1%	20,8%	4,2%
	Работник	37,2%	19,9%	14,1%	1,8%
	Служащ	45,6%	23,2%	25,6%	1,6%
	Свободна професия	69,4%	36,1%	27,8%	0,0%
	Частен собственик	46,6%	38,4%	27,4%	2,7%
	Земеделски стопанин	18,8%	50,0%	6,3%	0%
	Безработен	22,6%	14,7%	6,2%	2,8%
	Пенсионер	24,6%	18,6%	7,8%	3,3%
	Друго	25,0%	25,0%	16,7%	0%
Тип населено място	София	49,3%	31,6%	31,6%	5,3%
	Областен център	40,7%	25,1%	15,3%	0,8%
	Малък град	28,4%	17,2%	9,8%	2,8%
	Село	22,6%	16,9%	7,5%	2,7%

1.2. Фактори, влияещи при даряване

Ясно се открояват три основни фактора, които влияят на решението дали да се направи дарение на частно лице или организация:

- ✓ **Финансовото състояние** – 69% от анкетираните са посочили този фактор като важен “в много голяма степен”;
- ✓ **Сумата на исканото дарение** – 54% са отговорили, че това е много важно, когато вземат решение за евентуално дарение;
- ✓ **Конкретното предназначение на средствата** – 49% отговори “фактор, който влияе в много голяма степен”.

Тази подредба, всъщност, възпроизвежда логиката на вземане на решение дали да бъде направено дарение – има ли по принцип възможност да бъде направено дарение; възможно ли е в конкретния случай да бъдат дарени средства; какво ще се случи със средствата, които са дарени.

От отговорите на респондентите може да се направи заключението, че данъчните облекчения, които биха могли да бъдат ползвани при даряване на средства, все още в много малка степен присъстват при вземането на решение дали да бъде направено или не определено дарение. Все пак близо един от всеки десет анкетирани заявява, че възможността за данъчни облекчения е фактор, който е важен при едно такова решение. От друга страна, на другия полюс са 38%, които изобщо не оценяват тази възможност като имаща тежест при евентуално даряване на средства.

Анкетираните са отговаряли по скала от 1 до 5, където 1 – “влияе в много малка степен”, а 5 – “влияе в много голяма степен”		
Доколко Ви влияят данъчните облекчения, които бихте могли да ползвате, когато решавате дали да дадете средства на някой човек или организация?	Без отговор	28,9%
	В много малка степен	38,4%
	2	8,7%
	3	9,8%
	4	6,8%
	В много висока степен	7,5%

Освен осемте процента от запитаните, които дават най-висока оценка на важността на фактора “данъчни облекчения”, други 7% са дали оценка “4”. Т.е. 15% отчитат или биха отчели възможността за такива облекчения като имаща голяма или значителна тежест при вземане на решение за дарение. Измежду тези 15% с най-голяма тежест са групите на частните собственици, анкетираните със свободна професия и земеделските стопани (които са активна група за малките населени места).

Анкетираните са отговаряли по скала от 1 до 5, където 1 – "влияе в много малка степен", а 5 – "влияе в много голяма степен"		Доколко Ви влияят данъчните облекчения, които бихте могли да ползвате, когато решавате дали да дадете средства на някой човек или организация?					
		Без отговор	В много малка степен	2	3	4	В много висока степен
Социална група	Учещ	18,8%	47,9%	8,3%	14,6%	4,2%	6,3%
	Работник	19,9%	39,0%	11,6%	12,6%	9,7%	7,2%
	Служещ	27,2%	36,0%	12,8%	11,2%	4,8%	8,0%
	Свободна професия	38,9%	33,3%	2,8%	2,8%	8,3%	13,9%
	Частен собственик	21,9%	32,9%	11,0%	6,8%	5,5%	21,9%
	Земеделски стопанин	37,5%	31,3%	6,3%	6,3%	6,3%	12,5%
	Безработен	31,6%	37,9%	5,6%	9,6%	7,3%	7,9%
	Пенсионер	36,3%	40,2%	6,3%	7,8%	5,7%	3,6%
	Друго	33,3%	33,3%	16,7%	8,3%	0,0%	8,3%

Сред различните доходни групи, анкетираните с доходи над 300 лв. на член от домакинството са най-активната група в посочванията на отговори "4" и "5", т.е. за които данъчните облекчения играят по-съществена роля. Общо 48% от анкетираните с най-високи доходи смятат, че данъчните облекчения биха повлияли на решението има за дарение в значителна степен. Три четвърти от тези 48% са отговорили, че това е фактор, който им влияе в много висока степен.

1.3. Профил на недарявалите средства

Двама от всеки пет пълнолетни граждани или 41% не са дарявали средства. Най-често това са жителите на малките градове и селата, където може да се говори за по-ниска активност, както от страна на дарителите, така и от страна на търсещите помощ, които се ориентират по-често към големите градове. В София делът на недарявалите е близо два пъти по-нисък – едва една четвърт от респондентите заявяват, че не са дарявали средства.

2. Осведоменост за нормативната уредба, имаща отношение към даряването. Данъчни облекчения.

2.1. Оформяне на дарението с документ за дарената сума

Над половината анкетирани – 58% директно заявяват, че не изискват или не биха изискали документ за дарение, което са правили или което биха направили. Това са най-често анкетираните, които са дарявали директно на нуждаещо се лице. Доколкото това е най-честият повод, при който анкетираните са отделяли средства за помощ на нуждаещ се, и в същото време се касае за малки суми, вероятно анкетираните не намират смисъл в това да получават удостоверение, че са направили дарение.

Над една четвърт (28%) от анкетираните заявяват, че биха поискали документ за дарение във всеки случай, независимо от сумата, за която става дума. Тук отново се регистрира висока активност от страна на трите групи, очертани като най-активни: около 37% от групите на частните собственици, анкетираните със свободни професии и земеделските стопани биха изискали или изискват документ за дарената сума.

В същото време, обаче, в групите на частните собственици и анкетираните със свободни професии, преобладават тези, които не биха потърсили документ за направеното дарение. Т.е. в част от представителите на тези групи съществува изграден "навик" за документно оформяне на дарението, но в тях все още има потенциал, който би могъл да бъде развит. Активна информационна дейност сред тези групи е много вероятно да постигне активизиране от тяхна страна, тъй като се касае за хора, които са заинтересовани и търсят оптимално управление на средствата си.

	Изисквате ли/бихте ли изискали документ, когато извършвате дарение, благотворителност?	
	Да, за всяка сума, независимо от размера ѝ	Не
Свободна професия	36,1%	50,0%
Частен собственик	37,0%	41,1%
Земеделски стопанин	37,5%	18,8%

Анкетираните са били помолени да посочат и каква е минималната сума, над която биха потърсили документ за направено дарение. Общо 5,4% са посочили някаква сума, като тя варира между 5 лв. и 150 лв. Нито един от посочените долни прагове не е събрал значителен брой отговори. При групиране на посочените суми се получава следното:

- ✓ От 5 лв. до 50 лв.- 3,8% от отговорите;

- ✓ 50 – 150 лв. – 1,6% от отговорите.

Очертаната дотук картина, би могла да ни отведе до два извода:

- ✓ Преобладаващата част от анкетираниите не са склонни да изискват документ за направеното дарение. Това би могло да се дължи на първо място на факта, че най-често се дават малки суми “на улицата” – милостиня за просяци (пари, дрехи, храна) или закупуване на картички на Червения кръст.
- ✓ На второ място, може да се предположи, че анкетираниите граждани се отнасят с нежелание към търсенето на документ срещу средствата, които даряват, поради нежелание за “участие” в процедурата по оформяне на документите, за която по принцип нямат информация.

2.2. Данъчни облекчения за физически лица

2.2.1. Осведоменост за наличие на данъчни облекчения за физически лица

Твърдението за липса на информация за нормативното уреждане на документите около даряването на средства се потвърждава от факта, че едва 4% са отговорили, че са запознати сравнително добре с данъчните облекчения, на които имат право.

Други 32% заявяват, че са запознати само най-общо и без подробности. Малко под две трети изобщо не са чували за наличието на такива облекчения.

Слабата информираност на респондентите се потвърждава ясно, когато са били помолени да посочат по-конкретни детайли около обстоятелствата, при които биха могли да се възползват от данъчни облекчения.

В рамките на цитираните 4%, които твърдят, че са запознати в подробности с предлаганите данъчни облекчения, най-големи са групите на частните собственици и анкетираниите със свободни професии. Съответно 11% и 8% от тях смятат, че познават с подробности тези процедури. Това са и групите, наред със земеделските стопани, които най-рядко признават, че изобщо не са чували за тази налична възможност.

От таблицата ясно се вижда (колоната в сиво), че анкетираниите земеделски стопани, служители, частни собственици и свободни професии най-често знаят за съществуващите данъчни облекчения като съществуваща възможност, но без да са запознати в подробности. Доколкото това са икономически най-активните

групи, би могло да се предположи, че информационна кампания в тези среди, би постигнала резултат.

		Знаете ли, че физическите лица, също както и фирмите имат право на данъчни облекчения за дарения?			
		Без отговор	Да, познавам сравнително добре тези облекчения	Да, само най-общо, не съм запознат с подробности	Не, не съм чувал за такива облекчения
Социална група	Учащ	0,0%	6,3%	39,6%	54,2%
	Работник	0,7%	3,6%	38,3%	57,4%
	Служащ	0,8%	4,8%	49,6%	44,8%
	Свободна професия	0,0%	8,3%	47,2%	44,4%
	Частен собственик	1,4%	11,0%	47,9%	39,7%
	Земеделски стопанин	0,0%	6,3%	68,8%	25,0%
	Безработен	1,1%	1,7%	22,0%	75,1%
	Пенсионер	0,3%	1,8%	18,9%	79,0%
	Друго	0,0%	8,3%	33,3%	58,3%

2.2.2. Осведоменост за детайлите около съществуващите механизми на данъчни облекчения за физически лица

- ✓ Четири от всеки пет анкетираните (или 83%) не знаят кои физически лица имат право на данъчни облекчения. Най-често са отговаряли анкетираните със свободна професия, частните собственици и служителите;
- ✓ 96% изобщо не знаят какъв е точният процент на данъчните облекчения за физически лица. Едва 4% знаят точната цифра.
- ✓ Близко две трети (65%) не са запознати към какви лица трябва да е насочено дарението, за да е възможно да се ползват данъчни облекчения. Най-често посочваните получатели на дарение в този контекст са Българския червен кръст (17%), държавни институции(15%), фондации(11%).

Когато, обаче, става дума за случаи, които носят в себе си някаква специфика (нестопански организации в обществена полза, дарения на частни лица, но само при определени поводи, спортни дружества), броят на посочванията спада значително. Т.е., за да получат данъчни облекчения за дарения, анкетираните имат представата, че трябва да

направят дарение на някоя от институциите, които по подразбиране получават дарения. Специфичните и тясно регламентирани случаи не са широко популярни.

- ✓ Едва 4,4% посочват някакъв документ, чрез който се доказва и оформя дарение. Делът на, очертаните дотук, като сравнително най-информирани социални групи, е отново относително висок спрямо останалите.

2.2.3. Оценка на съществуващия механизъм

Както стана видно, едва 4% смятат, че познават механизма на данъчни облекчения при дарения в подробности, а други 32% само в общи линии. Общо 21% дават някаква оценка на настоящата уредба. Едва 1% смятат, че наличният механизъм е по-скоро прост и ясен.

Сред двадесетте процента, които смятат, че механизмът не е прост и ясен, попадат най-често респонденти, които познават възможността за данъчни облекчения само в най-общи линии – 56%. Други 33% изобщо не са чували за такива облекчения, но са на мнение, че механизмът, по който се получават, е неясен и сложен. Т.е. тук би могло да се каже, че налице е известна подозрителност, породена от липсата на информация и боравене със стереотипи. Едва 11% познават добре възможностите за получаване на облекчения и смятат, че механизмът за възползване от тях е неясен и сложен.

		Знаете ли, че физическите лица, също както и фирмите имат право на данъчни облекчения за дарения?			
		Без отговор	Да, познавам сравнително добре тези облекчения	Да, само най-общо, не съм запознат с подробности	Не, не съм чувал за такива облекчения
Според вас ясен и прост ли е механизъм за признаване и отчитане на дарения пред данъчните служби или не?	Без отговор	40,0%	0,0%	20,0%	40,0%
	По-скоро да	0,0%	33,3%	46,7%	20,0%
	По-скоро не	0,9%	10,5%	55,9%	32,7%
	Не го познавам	0,3%	1,5%	26,1%	72,0%

3. Нагласи за бъдещо даряване

3.1. Гаранции за коректност на даряване

Най-често посочваната гаранция за коректността на страната, търсеща помощ, е оповестяване на каузата ѝ чрез медиите – 36% смятат, че това е достатъчна гаранция за коректността на даряваната страна. Публичният авторитет на организацията, която търси помощ, е достатъчна гаранция според една четвърт от анкетиранияте.

Приблизително една четвърт (23%) са и респондентите, които смятат, че достатъчна гаранция за реално предназначение на дарението е продажбата на предмети или картички с благотворителна цел.

Тези три типа отговори, посочени от значителен дял от респондентите, биха могли да означават, че каузата и организацията, която я защитава, трябва да присъстват в публичното пространство. Или чрез медиите и публичния авторитет на организацията, или чрез конкретен продукт, който да е доказателство за съществуването на каузата и за направеното дарение.

Останалите възможности се ранжират в следната поредност:

- ✓ Оповестяване на специални места – 16%;
- ✓ Лични писма и посещения от организацията – 12%;
- ✓ Организиране на благотворителни вечери – 12%;
- ✓ Организиране на благотворителни търгове – 12%.

Близо една трета (31%) директно заявяват, че няма гаранции за коректността на различните кампании за набиране на средства, и затова няма смисъл да се развива дарителството.

3.2. Лична активност при подпомагане

Голяма част от анкетиранияте са заявили готовност за лично нематериално участие, когато става дума за подпомагане на институции, нуждаещи се от помощ.

- ✓ 44% биха се включили в подписа;
- ✓ 37% биха се опитали да убедят други хора да помогнат.

Известна пасивност се наблюдава, когато става дума за материална помощ или помощ чрез полагане на доброволен труд.

Все пак 28% биха положили доброволен труд. Това са най-често анкетираните с по-нисък социално-материален статус – работници, анкетираните в най-ниската група по доходи, заетите в сферата на образованието и строителството.

Над една пета – 23% са готови да помогнат с пари, а други 17% биха направили предметно дарение.

3.3. Проблеми пред дарителите

Като най-голям проблем, според анкетираните, се откроява лошото финансово състояние на повечето хора – 55% са на това мнение, и на второ място – появата на лица и фирми измамници – 50% от отговорите. Други 18% смятат, че получателите на даренията не са коректни спрямо дарителите.

Конкретните механизми за доказване и отчитането на даренията са проблем за 11%. Според 13%, данъчните облекчения не са достатъчни и това е проблем.

Според Вас, с какви проблеми се сблъскват хората, които желаят да направят дарение или да проявят благотворителност в България?	
Лошо финансово състояние на повечето от хората	54,9%
Поява на лица и фирми измамници	49,6%
Липса на информация	23,3%
Некоректност от страна на получателите на даренията	18,2%
Липса на достатъчни данъчни облекчения	13,4%
Усложнен механизъм за доказване и отчитане на даренията	11,0%
Липса на ефект от дарителството	11,0%
Друго	0,1%

Липсата на достатъчни данъчни облекчения е считана като пречка, най-често сред следните групи:

- ✓ Частните собственици – 30%;
- ✓ Анкетираните със свободна професия – 28%;
- ✓ Служителите – 22%.

Частните собственици са тези, които най-често споделят и тезата, че механизмът за отчитане и доказване на даренията е усложнен.

От страна на тези три групи най-често са идвали и отговорите, че липсата на информация е пречка пред дарителите.

3.4. Оценка на перспективите за участие в бъдещо дарителство

Категоричните, че ще направят дарение в следващата една година са едва 4%. Други 27% не могат със сигурност да заявят, дали ще направят дарение, но смятат, че това е вероятно да се случи.

Убедеността, че ще дарят средства в следващата една година е най-голяма сред:

- ✓ 53% от анкетираните със свободни професии;
- ✓ 49% от частните собственици;
- ✓ 44% от земеделските стопани;
- ✓ 43% от служителите.

При земеделските стопани и служители, обаче, делът на категорично сигурните, че ще дарят в следващата една година е над 2 пъти по-нисък спрямо частните собственици и работещите със свободна професия.

3.5. Отношение към специфични форми на даряване

Над една трета от анкетираните заявяват, че са склонни да закупят стока, за която знаят, че част от цената е предназначена за благотворителност. Това потвърждава и регистрираната нагласа, че закупуването на продукт би могло да се счита като гаранция за съществуването на конкретната кауза.

Около една десета (13%) от анкетираните, избягват такива продукти, тъй като се съмняват в качеството им.

За половината от анкетираните такава практика изобщо не представлява интерес и не обръщат информация на рекламата на такива продукти.

Възможността за даряване чрез месечно отчисление от заплатата е позната в подробности едва на 6% от запитаните. Други 7% само са чували за съществуването ѝ. Нивото на информираност сред най-често коментираните дотук групи отново е най-високо.

Те са най-често и хората, които са отговорили с "не знам, но искам да науча". Към тях можем да добавим служителите, учащите и работниците.

Знаете ли какво представлява "дарителството по ведомост"?					
	Без отговор	Само съм чувал, но не знам точно	Да, даряват се малки суми месечно, с отчисления по ведомост	Не	Не, но искам да науча
Учащ	0,0%	8,3%	2,1%	60,4%	29,2%
Работник	0,4%	6,5%	4,7%	64,6%	23,8%
Служащ	0,8%	6,4%	14,4%	49,6%	28,8%
Свободна професия	0,0%	11,1%	16,7%	36,1%	36,1%
Частен собственик	0,0%	15,1%	9,6%	57,5%	17,8%
Земеделски стопанин	0,0%	25,0%	0,0%	50,0%	25,0%
Безработен	1,7%	7,9%	2,8%	71,2%	16,4%
Пенсионер	0,9%	3,6%	3,6%	76,6%	15,3%
Друго	0,0%	0,0%	8,3%	91,7%	0,0%

4. Основни изводи

От регистрираната в националното представително проучване информация биха могли да бъдат направени няколко основни извода:

- ✓ Над половината българи са правили дарение в последната една година. Най-често това се е случвало под формата на помощ за конкретен нуждаещ се и по-рядко е било насочено към институция или организация.
- ✓ Основните фактори, които влияят при вземането на решение дали да се направи дарение, са финансовото състояние и конкретното предназначение на средствата от дарението.
- ✓ Данъчните облекчения са значим фактор за две основни социални групи, които проявяват най-голяма активност и поведението на които при правенето на дарения следва определена икономическа логика. Тези групи са на частните собственици и анкетираните със свободни професии. Към тях в някои случаи бихме могли да добавим служителите и земеделските стопани.
- ✓ Отговорите на тези групи ни дават основание да направим извода, че те са в най-голяма степен отворени към даряване на различни организации – публични или неправителствени. Това означава, че те са ориентирани към канализиране и структуриране на материалната помощ, която оказват.

- ✓ Те са в най-голяма степен склонни да пречупват участието си в благотворителна кампания и през икономически интерес – наличието на данъчни облекчения, ефект от дарението и пр.
- ✓ В резултат на това, те са сравнително по-информирани за необходимите документи за оформяне на дарение и наличието на данъчни облекчения.
- ✓ Активността на тези групи се проявява и при търсенето на информация. Макар и като цяло да се по-добре информирани от останалите, сред голяма част от техните представители нивото на запознатост с данъчните облекчения за дарения е твърде ниско. Също така именно според тази група липсата на информация е най-честата пречка пред дарителите.
- ✓ Преодоляването на липсата на информация у четирите посочени по-горе групи би могло да доведе до активизиране на поведението им, както при даряването на средства, така и при използването на механизмите за данъчни облекчения.
- ✓ Като тясна целева група биха могли да бъдат очертани анкетираните със свободни професии и частните собственици. Към тях, като по-широка целева група, биха могли да бъдат добавени служителите, както и земеделските стопани, които са активни в малките населени места и най-вече в селата.